

Голуб Ніна Борисівна,
доктор педагогічних наук, професор,
Інститут педагогіки НАПН України,
головний науковий співробітник відділу
навчання української мови та літератури, м. Київ.

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗРОБЛЕННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Наступним етапом упровадження в життя ідей нової української школи після схвалення Державного стандарту базової середньої освіти є розроблення типових та інших освітніх програм у порядку, передбаченому 11-ою статтею Закону України «Про повну загальну середню освіту».

З огляду на концептуальні засади сучасної української освіти, програми мають бути кардинально відмінними від чинних, адже неможливо впроваджувати нові підходи, якщо програми укладено за принципом енциклопедизму. За висновками Вілларда Деджетта, світ, у якому житимуть нинішні діти, змінюється в чотири рази швидше, ніж наші школи. Отже, аби програми реально готували школярів до життя в соціумі, необхідно змінити принципи укладання їх, відмовитися від усталених десятиліттями предметних стереотипів.

У процесі роботи над створенням програм доцільно взяти до уваги такі висновки й застереження дослідників у галузі освіти:

1. Одним із шістнадцяти головних напрямів, що формують майбутнє, є «епоха швидкісної комунікації». Ураховувати його – означає навчати швидкої комунікації, адже, за статистичними даними, «світ став велетенським інформаційним обмінним пунктом»: якщо в 1988 році оптико-волоконний кабель передавав одночасно три тисячі інформаційних імпульсів, то в 2000 році – уже десять мільйонів [1, с. 3]. Отже, у фокусі уваги центральну позицію варто відвести роботі з текстами, інформацією.

2. Попри епоху швидкісної комунікації здатність до міжособистісного спілкування має великий суспільний запит. Цим пояснюється доцільність упровадження в програми мовленнєвих жанрів на всіх етапах вивчення української мови.

3. Актуальними на сьогодні є програми, що «стимулюють розвиток дітей», «допомагають надолужити пропуски в знаннях», навчають, «як учитися й мислити», пропонують «нове визначення того, чого має навчити школа» [1, с. 84], сприяють самооцінюванню, прищеплюють уміння радити в житті [1, с. 107] тощо.

4. Особливої цінності набувають знання, що сприяють у майбутньому розв'язанню важливих життєвих проблем. Своім змістом програма має переконувати, що один із кращих і надійних засобів розв'язання проблем є мова, спілкування.

5. Важливість української мови як шкільного предмета полягає також у спроможності прищепити здобувачам освіти громадянське почуття відповідальності за розвиток мови, мовну стійкість, мовне чуття і внутрішню потребу культури спілкування.

6. Експериментально доведено, що «учні початкових і старших класів вчать ліпше тоді, коли залучені в дію» [1, с. 131]. Відповідно посилення й осучаснення потребує діяльній компонент програм.

7. Програма має забезпечувати формування у школярів власної мовної картини світу, уявлення про можливості мови й механізми їхньої дії, внутрішньої мотивації на самовдосконалення у плані мовної й мовленнєвої культури.

8. Кожен елемент змістового компонента програми необхідно проектувати на функційність. Наприклад, вивчення питального речення спрямувати на формування звички запитувати, важливої для опрацювання інформації, ефективної міжособистісної комунікації.

Урахування цих та інших положень, без сумніву, якісно поліпшить освітні програми.

Література:

1. Драйден Г. Революція в навчанні / Гордон Драйден, Джаннетт Вос / Перекл. з акта. М. Олійник. – Львів: Літопис, 2005. – 542 с.